

'Klaver must bij intensieve grondruil'

GRASLAND

Uitruilen van grasland en akkerbouwgrond is populair. Voor het

stikstofleverend vermogen van de grond en het uiteindelijke eiwitgehalte in het gras werkt de uitwisselingen van grond negatief uit. Rode klaver is de oplossing volgens het Louis Bolk Instituut.

Wil je intensief grond verhuren aan een akkerbouwer, dan moet je aan de „klaver”, vindt Nick van Eekeren van het Louis Bolk Instituut uit Driebergen. De teelt van rode klaver in het grasland gaat de negatieve trend van het afnemende stikstofleverende vermogen bij uitruilen van grond tegen.

Flevoland is zo'n gebied waar boeren grond intensief gebruiken. Na twee tot drie jaar gras volgt vaak weer drie tot vier jaar een akkerbouwgewas. De teelt van voedergewassen in combinatie met verhuur van grond aan akkerbouwers leidt echter tot afbraak van de organische stof en een daling van het stikstofleverend vermogen van de grond en dit vertaalt zich weer in lagere eiwitgehalten van de graskuil.

Met de huidige bemestingsnormen is dit lagere stikstofleverend vermogen niet meer met de aanvoer van mest op te vangen. Daarom moet een andere stikstofleverancier worden ingezet, wil de veehouder nog voldoende eiwit in zijn kuil houden.

Voor onderzoeker Nick van Eekeren is de oplossing duidelijk: klaver en dan met name rode klaver. Klaver bindt stikstof uit de lucht en vult zo het tekort aan. De uitgangssituatie voor deze teelt in Flevoland is ideaal: laag stikstofleverend vermogen van de grond, goede pH en goede kalivoorziening.

„De combinatie van gras, rode klaver en wat witte klaver is op zo'n bodem heel productief”, stelt Van Eekeren. Het basisrecept luidt 25 tot 30 kilo graszaad, 4 tot 6 kilo rodeklaverzaad en 3 kilo witte-klaverzaad per hectare. Italiaans raaigras is niet geschikt in combinatie met rode klaver. Voor de veehouder is een dergelijke combinatie wel wettelijk, want de rode klaver is dominant aanwezig in de zode. „Klaver telen is klaver zien.”

TYPISCH MAAIGEWAS

Rode klaver wortelt dieper dan witte, maar kan zich niet uitbreiden. Daarom is witte klaver meer geschikt voor weidepercelen. Het voordeel van rode klaver boven witte is de vlottere voorjaarsgroei en een hogere opbrengst. Opbrengsten van 15 tot 18 ton droge stof per hectare zijn mogelijk.

Hoge opbrengsten gelden wel alleen voor maaien, want rode klaver is een typisch maai-gewas. Al komt hier wel verandering in, vertelt Van Eekeren. „Rode klaver werd van oudsher voor een korte vruchtwisseling met akkerbouwgewassen ingezet voor een duur van twee tot drie jaar. Dankzij financiering door Productschap Zuivel en Stuurgroep Landbouw Innovatie komt er nu een rassenvergelijking met meer persistente rassen die langer stand houden en ook voor beweiding kunnen worden ingezet.”

Voedertechisch is rode klaver interessant volgens het Louis Bolk Instituut. De stengel bevat pectine en dat is zowel voor de voedervaarde als de herkauwactiviteiten positief. Opnameproblemen vanwege de stengelige structuur kunnen worden ondervangen door de rode klaver te hakselen bij het inkuilen. „Voerproeven bij Aver Heino wijzen uit dat de melkproductie bij rode klaver hoger is dan op basis van voeranalyse zou worden verwacht. De onderschatting op papier is een nadeel als het rantsoen puur op deze analyse wordt gebaseerd.”

Een excursie in een perceel met rode klaver. Nieuwe rode klaverrassen kunnen ook goed worden beweide.

Foto: Louis Bolk Instituut

Een ander nadeel is dat er water in de holle stengel kan blijven zitten. Naast kneuzen bij maaien biedt veredeling hier in de toekomst mogelijk een oplossing. „Door middel van veredeling moeten we de hele stengel gevuld zien te krijgen met pectine, dat is het ideaal.”

Van Eekeren wijst al jaren op de voordelen van rode klaver als voedergewas in relatie

tot de bodemvruchtbaarheid. Dat het gewas niet meer wordt verbouwd, verbaast hem ten zeerste. „Grasklaver past het beste in situaties zoals in Flevoland, maar ook in vergelijkbare regio's met intensieve grondruil. Eigenlijk heeft de boer hier geen keuze meer en is grasklaver een must.”

IDA HYLKEMA

Studieclub onderzoekt opbrengsten

GRASLAND

Melkveehouder Arno Rops in Ens

zaaide in augustus 2010 een meng-

sel van gras, rode en witte klaver op een perceel van 3 hectare. Dit jaar breidt hij het areaal uit met nog eens 3 hectare en worden er opbrengstproeven gedaan met verschillende bemestingsniveaus.

Het bedrijf aan de Kamperzandweg bestaat uit 45 hectare land met 95 melkkoeien en 85 stuks jongvee. Een nieuwe stal in aanbouw biedt ruimte aan 140 melkkoeien. De zandgrond - het bedrijf ligt aan de oude monding van de IJssel - leent zich goed voor de teelt van aardbeien, bollen en andere gewassen. Net als veel veehouders ruilt Rops dan ook grond met akkerbouwers in de regio.

Voorheen ging het bij de grondruil vooral om economisch voordeel, nu wordt het voordeel vooral gezocht in uitbreiding van het aantal hectares onder het bedrijf. „Uitbreiden

in grond is hier nauwelijks een optie, omdat de grondprijs hoog is. Door een gunstige ruilverhouding probeer ik nu vooruit te komen in hectares”, legt Rops uit.

Een belangrijke ruilpartner is Goossens Flevoplant uit Ens, een bedrijf dat zich richt op de teelt en veredeling van aardbeienplanten. Een afnemende bodemvruchtbaarheid was voor Jos Goossens de aanleiding voor de oprichting van het landelijke praktijknetwerk 'Bouwen aan een vitale bodem'. In vier regio's werken telers aan mogelijkheden om de afbraak van het organische stofgehalte door intensieve teelten tegen te gaan. Goossens gebruikt nu compost om de bodemvruchtbaarheid te verbeteren.

STUDIECLUB

Vier melkveehouders in Ens draaien als studieclub mee in het praktijknetwerk, omdat ook de veehouders nadeel ondervinden van de afname van de bodemvruchtbaarheid. Door het lagere stikstofleverend vermogen van de grond zakt het eiwitgehalte van het gras. Extra bemesting is vanwege de aanvoernormen niet mogelijk. Samen met onderzoeker Nick van Eekeren van het Louis Bolk Instituut experimenteren ze daarom nu met rode klaver.

„We hebben eerder wel eens witte klaver geprobeerd, maar dat overwoekerde het gras teveel vanwege de kalkrijke grond. Luzerne verhoudt zich slecht met gras; dat maai je er zo uit. Rode klaver heeft dat nadeel niet”, motiveert Rops.

„Nick van Eekeren heeft ook studieclubs in Noord-Brabant en België en daar blijkt rode klaver goed tegen de droogte te kunnen. Je hebt meer stengel en daardoor ook meer voer. Wel moet je voorzichtig schudden, anders ben je het blad en dus het eiwit kwijt.”

Rops zaaide in augustus 2010, na de oogst van tulpen, een perceel in met een mengsel van gras, rode en witte klaver. Vorig jaar werd het perceel alleen bemest met tweemaal 25 kuub drijfmest. De opbrengst was vergelijkbaar met het naastliggende grasperceel, dat behalve de drijfmest ook een kunstmestgift van 300 kilo stikstof had gekregen.

Om beter te kunnen vergelijken, worden er dit jaar op een nieuw perceel grasklaver-opbrengstproeven gedaan met verschillende bemestingsniveaus. „Volgens de literatuur kun je met rode klaver 15 tot 18 ton droge stof per hectare oogsten. Dat is veel, ik ben benieuwd of we dat kunnen halen”, zegt de veehouder.

Het grootste voordeel van rode klaver is de stikstofbinding, waardoor een gewas met minder bemesting toe kan. „De aanvoernormen voor deze zandgrond is te laag. We moeten heel zuinig omgaan met mest. Dat is mede ook de reden dat we niet meer weiden. Zo kunnen we maximaal gras produceren.”

Rops heeft daarnaast een praktische reden om niet meer te weiden. Door de intensieve grondruil valt het niet mee om de juiste hekken open en dicht te houden. „En koeien in een perceel gladiolen kun je beter niet hebben.”